

Warszawa, dnia 14 października 2002 r.

Opinia prawna
w sprawie pytania prawnego Naczelnego Sądu Administracyjnego
– O.Z w Gdańsku, skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego
(sygn. akt P.24/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 6 września 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie pytania prawnego Naczelnego Sądu Administracyjnego - O.Z. w Gdańsku, sformułowanego w postanowieniu z dnia 31 lipca 2002 r. sygn. akt II S.A./Gd. 1586/01.

Naczelny Sąd Administracyjny zgłasza wątpliwość co do zgodności z Konstytucją art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. nr 87, poz. 395 z późn. zmianami). NSA uzasadnia swoją wątpliwość tym, że wskazany wyżej przepis, wprowadzony ustawą nowelizującą z dnia 18 marca 1999 r. (Dz. U. nr 28, poz. 257), ustanawia termin zawity ubiegania się osób zainteresowanych o przyznanie prawa do świadczeń. Wynikające stąd ograniczenie czasowe w składaniu wniosków o przyznanie wspomnianego prawa narusza, zdaniem Sądu, zasadę demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) oraz wywodzoną z niej zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego prawa. Nadto, narusza zasadę równości wobec prawa (art. 32 ustawy zasadniczej).

*   *

*

Ustawa z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, zwana dalej „ustawą”, weszła w życie z dnia 7 lipca 1996 r., z wyjątkiem przepisów:

- 1) art. 4 ust. 1, który określa tryb przyznawania uprawnienia do świadczeń oraz tryb składania i sposób udokumentowania wniosków w tej sprawie;
- 2) art. 5 ust. 1, określający zasady i tryb wypłacania przyznanego świadczenia.

Wymienione przepisy weszły w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, tj. z dniem 23 października 1996 r..

Dokonana w dniu 18 marca 1999 r. nowelizacja ustawy polegała m. innymi na dodaniu w art. 4 dwóch ustępów. Mianowicie, dodany ust. 5 stanowi, że „Wnioski, o których mowa w ust. 1, zainteresowane osoby mogą składać do Kierownika Urzędu **do dnia 31 grudnia 1999 r.** (podkr. W.P.). Natomiast ust. 6 wyłącza stosowanie przepisu ust. 5 w stosunku do osób, które uzyskały stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po dniu 30 września 1999 r.

Niezgodności art. 4 ust. 5 ustawy z Konstytucją nie dostrzegam. Przepis ten został wprowadzony do ustawy po upływie ponad dwóch lat od daty jej wejścia w życie. W tym okresie osoby zainteresowane uzyskaniem uprawnień do świadczenia pieniężnego, o którym mowa w ustawie, mogły składać stosowne wnioski bez ograniczeń czasowych. Wprowadzając termin zawity składania wniosków, ustawodawca określił jego długość i początek biegu – od 17 kwietnia do 31 grudnia 1999 r. (ustawa nowelizująca z dnia 18 marca 1999 r. weszła w życie z dniem 17 kwietnia 1999 r.). **Łącznie więc, osoby ubiegające się o prawo do świadczenia mogły składać wnioski przez okres ponad 3 lat..**

W ocenie ustawodawcy okres ten został zapewne uznany za wystarczający do zgromadzenia wymaganych dokumentów i złożenia wniosków w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przez wszystkie osoby zainteresowane. **Przyjęcie takiej oceny za przesłankę uzupełnienia art. 4 ust. 5 ustawy mieści się w granicach przysługującej ustawodawcy swobody stanowienia prawa.**

Kwestionowany art. 4 ust. 5 ustawy nie narusza konstytucyjnej zasady równości. Traktuje on bowiem jednakowo wszystkie osoby, które mają zamiar ubiegać się o prawo do świadczenia. Wyjątek stanowią osoby, które uzyskały stałe miejsce zamieszkania w Polsce po dniu 30 września 1999 r. (ust. 6). Cytowany w nawiasie przepis dotyczy głównie repatriantów z terenów należących ongiś do ZSRR. Kryterium uzyskania stałego miejsca zamieszkania po 30 września 1999 r. stanowi

cechę relewantną osób, o których mowa w art. 4 ust. 6, uzasadniająca szczególnie ich potraktowanie przez ustawę, nie pozostające w sprzeczności z art. 32 Konstytucji.

Wbrew sugestiom NSA, nie dostrzegam również naruszenia art. 2 ustawy zasadniczej. Wprowadzenie, w drodze nowelizacji ustawy, prekluzyjnego terminu ubiegania się o przyznanie prawa do świadczeń pieniężnych przewidzianych w tej regulacji prawnej, nie narusza zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Brak terminu zawitego w tekście ustawy ogłoszonym w 1996 r. nie uzasadniał bowiem oczekiwania osób zainteresowanych ani nie oznaczał zapewnienia ze strony ustawodawcy, że składanie wniosków do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nigdy nie zostanie ograniczone w czasie. Wprowadzone po kilku latach takie ograniczenie w postaci art. 4 ust. 5 ustawy nie koliduje z zasadami wywodzonymi z art. 2 Konstytucji.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy, w zakresie „postępowania dotyczącego ustalenia lub odmowy przyznania świadczenia mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego”. W związku z tym stosuje się również art. 64 § 2 Kpa, który przewiduje siedmiodniowy termin na usunięcie ewentualnych braków złożonego podania, stwierdzonych przez organ administracji publicznej. Przepis ten mógł ochronić przed prekluzją także niekompletne wnioski osób zainteresowanych, złożone w Urzędzie do Spraw Kombatantów w ostatnich dniach roku 1999.

Sporządził: Witold Pawełko